

WYROK Z DNIA 12 WRZEŚNIA 2008 R.
SNO 73/08

Przewodniczący: sędzia SN Wiesław Błuś.

Sędziowie: SN Marian Kocon, Beata Gudowska (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy – Sąd Dyscyplinarny z udziałem Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Sądu Apelacyjnego sędziego Sądu Apelacyjnego oraz protokolanta po rozpoznaniu w dniu 12 września 2008 r. sprawy sędziego Sądu Okręgowego, obwinionej o przewinienia dyscyplinarne z art.107 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych, w związku z odwołaniem od wyroku Sądu Apelacyjnego – Sądu Dyscyplinarnego z dnia 5 maja 2008 r., sygn. akt (...), wniesionym przez obwinioną

- I. uchylił zaskarżony wyrok w zakresie orzeczenia o karze dyscyplinarnej:
 1. za czyny przypisane obwinionej w punktach I, II i III i na podstawie art. 108 § 2 zd. 2 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych umorzył postępowanie dyscyplinarne w tym zakresie,
 2. w pozostałym zakresie na podstawie art. 109 § 5 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych odstąpił od wymierzenia kary;
- II. kosztami postępowania odwoławczego obciążył Skarb Państwa.

Uzasadnienie

Minister Sprawiedliwości decyzjami z dnia 20 grudnia 2004 r. i 22 grudnia 2005 r., na podstawie art. 77 § 1 i 46 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 98, poz. 1070 ze zm., dalej – u.s.p.), delegował sędziego Sądu Rejonowego do pełnienia obowiązków sędziego w Sądzie Okręgowym na okres od dnia 1 stycznia 2005 r. do dnia 31 grudnia 2005 r. oraz od dnia 1 stycznia 2006 r. do dnia 30 czerwca 2006 r., z prawem przewodniczenia w sprawach rozpoznawanych przez ten Sąd w pierwszej instancji w składzie jednego sędziego i dwóch ławników albo w składzie jednego sędziego.

Jako sędzia delegowana – naruszając art. 46 § 1 u.s.p. – w Sądzie Okręgowym rozpoznała 56 spraw wyznaczonych jej do rozpoznania w składzie jednoosobowym w postępowaniu odwoławczym (29 spraw o wykroczenia i 27 spraw o przestępstwa). Sąd Apelacyjny, po stwierdzeniu bezwzględnej przyczyny odwoławczej w postaci nienależytej obsady sądu (art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. oraz art. 104 § 1 pkt 2 k.p.w.), z urzędu wznowił postępowanie zakończone wydanymi przez obwinioną

prawomocnymi wyrokami we wszystkich sprawach o przestępstwa oraz jednej o wykroczenie i po uchyleniu tych wyroków przekazał 30 spraw do ponownego rozpoznania. W pozostałych sprawach dotyczących wykroczeń umorzył postępowanie ze względu na upływ terminu przedawnienia ich karalności.

Sąd Apelacyjny – Sąd Dyscyplinarny, po zmodyfikowaniu opisu czynów zarzucanych sędziemu Sądu Okręgowego przez Zastępcę Rzecznika Dyscyplinarnego, przyjął, że dopuściła się ona popełnienia pozostających w zbiegu realnym przewinień służbowych, określonych w art. 107 § 1 u.s.p. Wyrokiem z dnia 5 maja 2008 r. uznał obwinioną za winną tego, że jako sędzia Sądu Rejonowego, delegowana do pełnienia obowiązków sędziego w Sądzie Okręgowym, rozpoznała w postępowaniu odwoławczym w składzie jednoosobowym, któremu przewodniczyła:

1. w dniu 10 marca 2005 r. sprawy: IX Waz 33/05 (XII W 428/04 Sądu Rejonowego w A.), IX Waz 34/05/z (II W 272/04 Sądu Rejonowego w B.), IX Waz 37/05 (XI W 554/04 Sądu Rejonowego w A.), IX Waz 38/05 (II W 43/04 Sądu Rejonowego w B.), IX Waz 39/05/z (II W 316/04 Sądu Rejonowego w B.), IX Waz 40/05 (XI W 911/04 Sądu Rejonowego w A.), IX Waz 41/05 (XII W 2059/04 Sądu Rejonowego w A.) i IX Waz 57/05 (XII W 2355/04 Sądu Rejonowego w A.),

2. w dniu 6 czerwca 2005 r. sprawy: IX Ka 407/05 (II K 138/04 Sądu Rejonowego w C.) i IX Ka 447/05 (VI K 853/04 Sądu Rejonowego w D.),

3. w dniu 22 lipca 2005 r. sprawy: IX Waz 151/05 (VI W 623/04 Sądu Rejonowego w D.), IX Waz 250/05 (XI W 3724/04 Sądu Rejonowego w A.), IX Waz 252/05/z (VI W 318/05 Sądu Rejonowego w E.) i IX Waz 253/05 (VI W 1087/04 Sądu Rejonowego w E.),

4. w dniu 14 września 2005 r. sprawy: IX Ka 394/05 (VI K 325/04 Sądu Rejonowego w F.), IX Ka 423/05 (VIII K 40/04 Sądu Rejonowego w A.), IX Ka 449/05 (VI K 691/04 Sądu Rejonowego w G.), IX Ka 780/05 (II K 280/04 Sądu Rejonowego w H.) i IX Ka 814/05 (II K 292/04 Sądu Rejonowego w H.),

5. w dniu 21 września 2005 r. sprawę IX Ka 425/05 (VIII K 187/04 Sądu Rejonowego w A.),

6. w dniu 2 listopada 2005 r. sprawy: IX Waz 249/05 (XII W 2802/04 Sądu Rejonowego w A.), IX Waz 251/05 (VI W 694/04 Sądu Rejonowego w K.), IX Waz 363/05 (VI W 279/05 Sądu Rejonowego w E.), IX Waz 367/05 (XI W 3076/05 Sądu Rejonowego w A.) i IX Waz 371/05 (II W 259/05) Sądu Rejonowego w B.),

7. w dniu 12 grudnia 2005 r. sprawy: IX Ka 1394/05 (VIII K 393/05 Sądu Rejonowego w A.), IX Ka 1407/05 (VI K 252/05 Sądu Rejonowego w L.), IX Ka 1457/05 (VI K 471/05 Sądu Rejonowego w F.) i IX Ka 1463/05 (VI K 220/05 Sądu Rejonowego w G.),

8. w dniu 2 lutego 2006 r. sprawy: IX Waz 475/05 (II W 633/05 Sądu Rejonowego w M.), IX Waz 476/05 (XI W 545/05 Sądu Rejonowego w A.), IX Waz

477/05 (XI W 1607/05 Sądu Rejonowego w A.) i IX Waz 481/05/z (VI W 714/05 Sądu Rejonowego w D.),

9. w dniu 7 lutego 2006 r. sprawę IX Waz 1/06 (VI W 1324/05 Sądu Rejonowego w F.),

10. w dniu 30 marca 2006 r. sprawy: IX Waz 55/06 (VI W 476/05 Sądu Rejonowego w G.), IX Waz 57/06/z (VI W 980/05 Sądu Rejonowego w L.), IX Waz 58/06 (XII W 883/05 Sądu Rejonowego w A.), IX Waz 60/06/z (II W 506/05 Sądu Rejonowego w B.) i IX Waz 62/06 (II W 425/05 Sądu Rejonowego w B.),

11. w dniu 6 kwietnia 2006 r. sprawę IX Waz 64/06 (XI W 2966/04 Sądu Rejonowego w A.),

12. w dniu 24 kwietnia 2006 r. sprawy: IX Ka 187/06 (VI K 370/05 Sądu Rejonowego w D.), IX Ka 205/06 (VI K 677/05 Sądu Rejonowego w E.), IX Ka 215/06 (VI K 797/05 Sądu Rejonowego w L.), IX Ka 228/06 (VI K 659/05 Sądu Rejonowego w L.), IX Ka 232/06 (XII K 386/05 Sądu Rejonowego w A.), IX Ka 265/06 (XII K 371/05 Sądu Rejonowego w A.) i IX Ka 355/06 (VI K 853/05 Sądu Rejonowego w D.),

13. w dniu 29 maja 2006 r. sprawy: IX Ka 231/06 (XII K 123/05 Sądu Rejonowego w A.), IX Ka 475/06 (VI K 1070/05 Sądu Rejonowego w F.) i IX Ka 497/06 (VII K 881/05 Sądu Rejonowego w A.),

14. w dniu 5 czerwca 2006 r. sprawę IX Waz 61/06 (II W 367/05 Sądu Rejonowego w B.),

15. w dniu 8 czerwca 2006 r. sprawy: IX Ka 616/06 (VI K 1005/05 Sądu Rejonowego w M.), IX Ka 621/06 (II K 852/05 Sądu Rejonowego w B.), IX Ka 623/06 (VI K 425/05 Sądu Rejonowego w F.), IX Ka 707/06 (II K 423/05 Sądu Rejonowego w O.) i IX Ka 800/06 (II K 1/06 Sądu Rejonowego w B.), co w każdym wypadku stanowiło rażące i oczywiste naruszenie art. 46 § 1 u.s.p., zakazującego sędziemu sądu niższego przewodniczenia składowi sądu orzekającego w trybie postępowania odwoławczego w sądzie wyższego rzędu, i za to na podstawie art. 109 § 1 pkt 1 u.s.p. wymierzył jej karę upomnienia.

Sąd dyscyplinarny przyjął, że naruszenie przez obwinioną art. 46 § 1 u.s.p. miało charakter oczywistej i rażącej obrazy prawa. Uznał, że obraza prawa była oczywista, gdyż art. 46 § 1 u.s.p. wyraża jasny zakaz przewodniczenia przez sędziego sądu niższego składowi sądu wyższego orzekającemu w drugiej instancji. W ocenie Sądu, obraza prawa była także rażąca, gdyż spowodowała naruszenie zasady stabilności prawomocnych orzeczeń sądowych z powodu bezwzględnej przesłanki odwoławczej, uznanej w art. 523 § 1 k.p.k. za rażące naruszenie prawa. Sąd przyjął winę nieumyślną po stwierdzeniu, że obwiniona w okresie delegacji w Sądzie Okręgowym nie obejmowała swoim zamiarem rozpoznania wszystkich przydzielonych jej spraw w nienależnym składzie.

Sąd Dyscyplinarny nie podzielił wniosku obwinionej o odstąpienie od wymierzenia kary ze względu na stopień społecznej szkodliwości popełnionych przewinień dyscyplinarnych oraz wielość spraw dotkniętych oczywistą i rażącą obrazą art. 46 § 1 u.s.p.

W odwołaniu obejmującym orzeczenie co do kary, obwiniona zakwestionowała przypisanie jej czynom charakteru rażącego w rozumieniu art. 46 § 1 u.s.p., zarzucając obrazę przepisów postępowania, polegającą na niezasadnym oddaleniu jej wniosków dowodowych i wydaniu orzeczenia bez należytego rozważenia wszystkich okoliczności mających znaczenie dla rozstrzygnięcia, w tym dowodów ujawnionych na rozprawie. Wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, ewentualnie o jego zmianę w części obejmującej wymiar kary przez odstąpienie od jej wymierzenia. Jednocześnie wniosła o uwzględnienie przedawnienia dyscyplinarnego na podstawie art. 108 § 2 u.s.p.

Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego pozostawił wnioski odwołania do uznania Sądu Najwyższego – Sądu Dyscyplinarnego.

Sąd Najwyższy – Sąd Dyscyplinarny zważył, co następuje:

Obwiniona sędzia nie kwestionowała faktu rozpoznania jednoosobowo w postępowaniu odwoławczym spraw ujętych w zaskarżonym wyroku, lecz podniosła, że czyniła to w zaufaniu dla wydanych zarządzeń, przyznając jednocześnie, że przeoczyła treść art. 46 § 1 u.s.p. ze względu na przeciążenie pracą w trzech różnych wydziałach. Wyraziła ubolewanie, podnosząc, że nikt z przełożonych nie zwrócił jej uwagi na nienależytą obsadę sądu.

Mając na względzie te bezsporne okoliczności, Sąd Najwyższy – Sąd Dyscyplinarny uznał, że wniosek obwinionej o odstąpienie od wymierzenia kary dyscyplinarnej, wiążący się z zastosowaniem art. 109 § 5 u.s.p., wymagał oceny stopnia społecznej (korporacyjnej) szkodliwości popełnionego przez nią przewinienia dyscyplinarnego z uwzględnieniem strony przedmiotowej i podmiotowej oraz stwierdzenia, że jej czyny mają postać uprzywilejowaną, charakteryzującą się przewagą elementów łagodzących (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2002 r., V KKN 544/00, OSNKW 2002, nr 9-10, poz. 73 z aprobowaną glosą T. Hajduka, Przegląd Sądowy 2005 nr 3, s. 99).

Sąd Najwyższy stwierdził przy tym, że strona przedmiotowa przewinień dyscyplinarnych obwinionej została oceniona przez Sąd Dyscyplinarny pierwszej instancji prawidłowo. Trafnie Sąd ten wskazał, że nic nie zwalniało obwinionej od obowiązku badania prawidłowego biegu spraw (§ 68 obowiązującego ówczesnie Regulaminu wewnętrznego urzędowania sądów powszechnych – rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 listopada 1987 r., Dz. U. Nr 38, poz. 218 ze zm.), w tym badania wyznaczonego składu sądu. Należy także podzielić ustalenia Sądu

pierwszej instancji, że czyny obwinionej – przez zachwianie stabilności prawomocnych orzeczeń – w znacznym stopniu zagrażały dobru wymiaru sprawiedliwości. Trzeba bowiem podkreślić, że naruszony przez obwinioną art. 46 u.s.p. ma bardzo istotne znaczenie dla prawidłowego funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości oraz wykonywania władzy sądowniczej. Sędzia orzekający poza sądem, w którym ma swoje miejsce służbowe (art. 55 § 3 u.s.p.) jest sędzią niewłaściwym, podobnie jak niewłaściwy jest sąd obsadzony przez sędziów innego sądu. Ustawodawca dał temu wyraz, stwierdzając, że w składzie może brać udział tylko jeden sędzia innego sądu, przy czym sędzia sądu niższego nie może być przewodniczącym składu sądu, a Minister Sprawiedliwości może przyznać sędziemu Sądu Rejonowego, delegowanemu do Sądu Okręgowego, prawo przewodniczenia tylko w sprawach rozpoznawanych przez ten Sąd w pierwszej instancji, w składzie jednego sędziego i dwóch ławników albo w składzie jednego sędziego.

Nie można jednak podzielić poglądu Sądu Dyscyplinarnego pierwszej instancji co do tego, że liczba naruszeń przepisów dotyczących składu sądu, powodujących konieczność wznowienia postępowania oraz umorzenia postępowania wobec sprawców wykroczeń, należy uznać za okoliczność obciążającą obwinioną. Liczbę tych jednorodnych uchybień określała liczba spraw przydzielonych obwinionej do referatu i spraw wyznaczanych jej do rozpoznania w określonych terminach przez inne osoby. Stałe, powtarzające się wyznaczanie terminów posiedzeń, w których obsada sądu ustalana była w sposób nienależyty, mogło wywołać – co przekonująco wyjaśniła obwiniona – uzasadnione okolicznościami przekonanie o prawidłowości takiego postępowania. W 2005 roku obwiniona sędzia pełniła obowiązki sędziego w Sądzie Okręgowym w III Wydziale Karnym (pierwszoinstancyjnym) oraz w IX Wydziale Karnym Odwoławczym, orzekając w tych wydziałach w połowie obciążenia oraz dodatkowo kończyła sprawy swojego referatu w Sądzie Rejonowym. W 2006 roku orzekała w IX Wydziale Karnym Odwoławczym w pełnym obciążeniu, a ponadto kończyła sprawy z III Wydziału Karnego. Takie obciążenie pracą stanowi pewne wytłumaczenie obwinionej i znacznie obniża stopień społecznej oraz korporacyjnej szkodliwości popełnionych przez nią przewinień dyscyplinarnych.

Uwzględniając wagę czynów obwinionej, Sąd Najwyższy – Sąd Dyscyplinarny uwzględnił jednak także okoliczności przemawiające na jej korzyść. Za istotną z tego punktu widzenia uznał dotychczasową nienaganną postawę zawodową obwinionej, wysoką ocenę w czasie kilkunastoletniej pracy sędziowskiej, brak zarzutów co do wykonywania obowiązków, opinię o niej jako osobie sumiennej i zaangażowanej w wykonywaną pracę, co zaowocowało między innymi powierzeniem jej funkcji wiceprezesa Sądu Rejonowego w A., delegowaniem do orzekania w Sądzie Okręgowym, a następnie powołaniem w dniu 14 lipca 2006 r. na stanowisko sędziego Sądu Okręgowego.

Biorąc pod uwagę oceny dotyczące obwinionej, sposób jej działania, znikome natężenie winy i całkowity brak złej woli, Sąd Najwyższy – Sąd Dyscyplinarny stwierdził, że dokonane ustalenia uzasadniają uznanie przewinień dyscyplinarnych popełnionych przez obwinioną za przewinienia mniejszej wagi, zwłaszcza że do ich popełnienia doszło nie tylko z przyczyn zależnych od sędziego. W tym stanie rzeczy, po uznaniu, że prowadzone postępowanie dyscyplinarne odniosło pożądany skutek i ma wystarczające znaczenie prewencyjne, Sąd Najwyższy – Sąd Dyscyplinarny, uchylając wyrok Sądu Apelacyjnego – Sądu Dyscyplinarnego w zakresie orzeczenia o karze dyscyplinarnej, odstąpił od jej wymierzenia na podstawie art. 109 § 5 u.s.p.

Czyny przypisane obwinionej w punktach 1 – 3 wyroku, popełnione w dniach: 10 marca 2005 r., 6 czerwca 2005 r. i 22 lipca 2005 r. objęte zostały przedawnieniem dyscyplinarnym, czego skutkiem, przewidzianym w art. 108 § 2 u.s.p., było uchylenie rozstrzygnięcia o karze za te czyny i umorzenie postępowania w zakresie wymierzenia kary dyscyplinarnej w tym zakresie.

Orzeczenie o kosztach postępowania odwoławczego wynika z art. 133 u.s.p.